

לא רק ללמידה תנ"ר ללמידה מהתב"ר!

התמחות לתנ"ר משקפת יותר מכל התמחויות הבחירה האחרות את תמצית ההוראה. "בהוראת התנ"ר" גולם האחירות להעברת המסרים לדור הבא", מגדירה זאת מגוללות לומדות בעבר ובהווה, את סיפורה של ההתמחות. הגב' **מרים ג'י'קובס**, מרכזת ההתמחות; הגב' **חנה פולדמן** כורה לקורס תנ"כי עיוני ודיוקני; הגב' **חנה זהורה**, בוגרת ותיקה, מחנכת ומורה לתנ"ר בתיכון "בית רבקה"; **חיה מושקא מנור**, לומדת בשנה ד', **מيري רבינוביץ** - משנה ג', עם ההגדרה: "זהו השימוש האידיאלי של השילוחות בחינוך".

מעבר לכך, התרומה היא גם עכשוית. "התמחות מעמיקה את היסודות הערכי שהבנות ניצבות עליו", מעדיה הגב' ג'י'קובס. הגב' חנה פולדמן מנתבת זאת גם לשיקול הבחירה בunganame: "בחירה מגמה רק משיקולים עתידיים - היאבחירה הלוקה בחסר", היא אומרת. "תבחרי ההתמחות שאת מתחברת אליה, ורוצה להשתתפָה בה יותר. ההתמחות לתנ"ר, היא קודם כל

לכנסת בשערי מכילת בית רבקה" מוצע מגוון ההתמחויות מתאגרות. ביןין נמנית ההתמחות לתנ"ר. בשיכחה מرتתקת מגוללות לומדות בעבר ובהווה, את סיפורה של ההתמחות. הגב' **מרים ג'י'קובס**, מרכזת ההתמחות; הגב' **חנה פולדמן** כורה לקורס תנ"כי עיוני ודיוקני; הגב' **חנה זהורה**, בוגרת ותיקה, מחנכת ומורה לתנ"ר בתיכון "בית רבקה"; **חיה מושקא מנור**, לומדת בשנה ד', **מירי רבינוביץ** - משנה ג', **ברכה כסם משולם** - משנה ב'.

עם כלן ייחד, וכל אחת לחוד - נעצור לאtan"כתא...

תכנים הקורסים. "כשגבשתי את הקורס 'מבוא למקרה', חיפשתי בדברי רבותינו נשיאינו שימוש במינוחים: 'מקרה' 'תנ"ר'. אלא שלאוב מקרים הנ"ר אין מוגנות ישירות בחסידות. הגב' חנה פלדמן מצאה אפשרות מקורית בזיקה לקורס 'אישים בתנ"ר': "אני מוחפש מושג מפתח שקשור לדמות, עליו ארחיב מקורות החסידות. המטרה היא להביא את הבנות לעשור והרחבה, לא רק בקיימות, על בסיס זהות חסידית - ערכית".

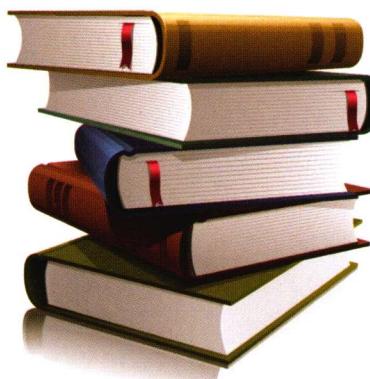
הגישה אכן מוכיחה את עצמה, והתלמידות נעשות 'שלဟבת העולה מלאיה'. מירי רבינוביץ' משיכה לתוממה, ושאר המראיות מתחזרות אף הן תחושה זהה: "היה לנו קורס עם מרצה לא חב"די, שלימד סוגיות בחומש בראשית. השיעור היה מרתתק, אך כאשר הוא הסתיים, חשו שמשהו חסר. בעצתה של הגב' ג'ייקובס, ובהסכמה המורה, מסרו כל זוג בנות בסיום יחידה, רעיון משicha של הרבי בנושא".

"olumn נהנו מאד, כולל המרצה...".

הסתכלות הנרחבת על מטרות ההתמחות, מחויבת לצרכים בשטח. "להיות מורה טובה לתנ"ר, זה לא רק להכין את תלמידות הייסודי למצו"ב ואת תלמידות התיכון לבגרות", מתנסחת הגב' פלדמן. "שכירה של מורה זו יצא בהפסדה. להיות מורה טובה לתנ"ר זה לשאת מטען רחב של ידע והשקפה, וליצוק אותו לתוכני השיעור המוצומצם. לדלות את ההשקפה מהתוך הכתוב עצמוו, לחוש את העומק והיופי...".

"השקבה החסידית על סיפוריו התנ"ר מעניקת תमונת שונה לחולטין", אומרת הגב', חנה לדין. "כשלמדנו ספר יצחקאל, למשל,علاה לדין נושא הצדיקים שלא מיתו בידי עברי עבירה. שם 'גלוון' בקהלות לדין רחב בנושא שכר וונש, באספקט חסידי. בדיונים מסווג זה, הבנות העלו שאלות רלוונטיות מח' היומיום שלהן. כך נוצר שיח פורה שיחבר את כולן. בכך שלא בכל שיעור ניתן להשיחיל זאת, משום שהמחויבות להספק נושפת בעורף. אבל גם אם את רק מתכוונת לשם, את כבר טפח אחד מעל..."

הגב' פלדמן מתייחסת למוגבלות לימודי התנ"ר בבתי הספר

התמחות תורנית שמרוכמת אוטר לרמה אחת מעל, כאן וعصיו".

ברכה קסם מושלם משמשת עדות חייה לשיקול הבחירה הזה: "באתי מפרק של בורות, וגרוע מכך - לימוד כפרי בבתי הספר הממלכתיים", היא מתווידה. "חשתי צורך להשלים את הפער, בשביל עצמי. בשביל הבית שאני רוצה להקים".

"זהוי מגמה שלא מגיעים אליה כברירת מחדל. זהוי מגמה של בחירה מלכתחילה", היא מסכמת.

אם תרצו, זהוי ייחודיותה של ההתמחות לתנ"ר במכיל בית רבקה, מצהירה הגב' ג'ייקובס. מעבר להצדחות האדווקה לפרשנות מסורתית, עיקר זו של פרשני ימי הביניים, ישם גם קורסים ייחודיים ל"בית רבקה" כמכילה חב"דיות. זהה הוא למשל הקורס העוסק בפרשנות הרבי על רש"י, שmockdash יכול ללימודו שיטתו של רש"י על פי כללי רש"י שהתווה הרבי בשיחותיו.

אר הערך החסידי, הוא דיווק זה שמאחורי הסילbos...

הדגש החסידי מתבטא קודם כל בשרטוט נכון של גבולות הגזרה לגבי הרצינאל של לימודי קודש, מסבירה הגב' מרין ג'ייקובס. "לא ספק, נדרשת יגיעה רבה בכדי לעמוד על עומק הדברים. אך עם זאת חובה לזכור, כי להבנה האנושית קיימות מגבלות אובייקטיביות, וכי מדובר בתורת אלוקית שהיא על שכליות בסיססה. אגב, גישה זו נכונה גם לגבי התייחסותנו לפירושי התנ"ר ופרשנותם", מזכירה הגב' ג'ייקובס. "במהלך לימוד התכנים, ובמיוחד התנסחותיות שונות של פרשנוי פשוט מובהקים כמו הרמב"ן והאבן עזרא, מתעוררות תהיות רבות. אך כשזכרים למי מדובר, קל להבין שאיננו מבנים, משום שאיןנו יכולים להסביר..."

הגב' חנה פלדמן מצטרפת לעקרון האמונה, ומהדעתה: "חווני ולגיטימי להעלות שאלות, דילמות ופתרונות, אך הכל ממוקם ונקודת מוצא של אמונה". את העיקרון הזה מבקשת הגב' ג'ייקובס לתרגם לאתגר: "האמונה כדיוע, מתחילה במקום בו מסתימת הדיעה. בהתמחות לתנ"ר אנו חוזרים תמיד להעלות את נקודת המפגש זו לשיא. להעיצים את רף ההבנה, ולחומם את נקודת המוצא האמונהית..."

האספקט החסידי בא לביטוי גם ברמה הפרקטית של גיבוש

גב' מרים ג'יקבוי

הגיבור באשתאול, בעקבות שאל המלך בבלבו ואחרים. התלמידות זוכרות לטובה את הסיפורים המתרקרים: "אני זוכרת שהגענו עם תנ"כימ לעיר דוד" משוחרת מيري רבינוביץ'. "קרכנו את תיאור החדרים בארכונו של דוד", והכל כאן לנגד עינינו!"

את לונה נפגשות כל תלמידות ההתמכחות ליום עיון סיבוב נשא תנ"כימ נבחר. "הו הרצאות מאוד מעניינות שסדרו לנו את הראש", נזכרת כל מרואית בנפרד.

התוצאות ניכרות בשטח. "לאחר החשיפה המעמיקה בקורסים, תלמידי תנ"ך אחרת", מבטיחה לנו מيري רבינוביץ', "תכירי היטב את הנפשות הפועלות, היכרות שלא נחשפת אליה מעולם. את תבוני את הסיפור טוב יותר. לא תדקלמי אותו. תה"י פשוט מחוורת אליו".

המיקוד בא לביטוי לא רק ב"מה" אלא גם ב"איך", ודgesch רב מושב על הלמידה החוויתית. מתחארת מيري רבינוביץ': "הדגמנו בכיתה את 'שיטת הכוכבים'. כשבעסוקנו בבקשות ישראל משומאל להמלך עליהם מלך, כתחליף למלך העדינה פרונטאלית קלאסית, פיתחנו דיון שלם בכיתה: חובשות הקובל השחור מביעות עדמת ביקורת, הצחוב - עדמה חיובית, הירוק מציעות חולפות. ובינתיים דרך זו הקפנו את כל הסיפור לכל רוחבו בצורה חוויתית ומעמיקה..."

בין היתר, מכונים לימודי ההתמכחות את הלומדות להוראה רב תחומיות. "צפינו בשיעור פנטסטי של ראש ההתמכחות,גב' מרים ג'יקבוי, שהסבירה את חישוב 430 שנות השעבוד במצרים כתיעון גיאומטרי", מספרת חייה מושקא מנור. "איסית, עשית שימוש כלים הללו, וההתנסות הייתה מרתקת".

מيري מתחארת גם את תרומות ההכשרה להוראה בכלל: "השתתמתי באסטרטגיות שלמדתי לתהומי דעת אחרים. רכשנו כלים להתמודדות עם טקסטים, שניתן לעשות בהם שימוש גם בהוראת ספרות, למשל. התאמנו במודל

העל יסודיים, המקובעים בעל כרחם בסד העמידה ביעדים ממשיים, היקף חומר ולוי צפוף. "כך בעצם מחמיצים את העיקר", היא קובלת. "לומדים בוגרות, ולא תנ"ך... لكن, הבנות שמנויות להתמכחות, צמאות להבין מעבר. תפקידנו בהתמכחות הוא, לאפשר להן לטפס בכמה רמות מעל. כשאני רואה את הניצוץ בעיניהם, בשיעור, אני יודעת כי הציפיות המשותפות לי ולהן, מתמכמות..."

אפשר לומר, כי זה המסר החורז על דגלה של ההתמכחות: להקים דור של מורות טובות יותר. מחוברות יותר.

בהתאם לכך, מציבה ההתמכחות לעצמה רף גובה של התמקצעות. "המטרה היא להקשר מורות מקצועיות שתשרפונה את רמת לימוד התנ"ך בבתי הספר", קובעת הגב' מרים ג'יקבוי, ראש ההתמכחות. הגב' כהנה זוהר ירדת לרמה הפרקטי, פרי ניסיונה העשיר: "כיום נדרשת מהתלמידות למידה עצמית רבה. תפקידה של המורה הוא להקנות להן את מיומנויות הלמידה, לא פחות ואף יותר מן התוכן עצמו".

לשם כך קיימים בהתמכחות מגוון קורסים, הכוללים העשרה, פרשנות ודידקטיקה.

"קורסי המבאות, מיוסדים על מקורות תלמודיים ומציגים את כתיבת התנ"ך מתוך האספקט של מסורת חז"ל, כדי שהם מוצגים בתורה שבבעלפה. במסגרת קורסי העשרה נחשפות התלמידות למגוון ספרות ונושאים מתקדמים שאינם נכללים בתכניות הלימודים בבית הספר. בנוסף, קיימים קורסי פרשנות שהם קורסי עומק ורחב בפרשני התנ"ך השונים. כמו תחיב מלימודים במכיללה להוראה, לא נפקד כמבנה מקומה של הדידקטיקה הייחודית להוראות תנ"ך – מצרך חיווני למי שמתעדת להורות תנ"ך", מסכמת ראש ההתמכחות, הגב' ג'יקבוי.

לצד הערך הלימודי, קיימת העצמה האישית, אותה מעלה ברכה קסם משולם: "אני יושבת בשיעורים ומרגישה מהם נכתבו רק בשביili – כדי להעניק לי מושג אמיתי כיצד אישה חסידית לחשב".

במקביל ללימוד העיוני, ישנן פעילויות חוויתיות מגוונות. מדי שנה יוצאות תלמידות ההתמכחות לשירותים לימודיים בעקבות המקרה. בעקבות דוד וגולית בעמק איילון, בעקבות שמשון

של שבע שאלות אותן יש לשאול בלימוד רשי', והמשמעות עליהן מquiv את הפירוש מכל הצדדים. ניתן ווממלץ לישם את המודל זהה גם בכל חומר לימודים אחר הדורש חידוד והעמקה".

חיה מושקע מנויר מתחמצת את אריג הכלים שקיבלה: "לפני שבחרתי בתתמכחות לתנ"ר, חשבתי: מה כבר הבעיה למד תורה? היום אני יודעת, כי לא ניתן להשוות בין בוגרת מגמת תנ"ר, למני שאינה צזו. את הכלים שהוענקו לנו בתתמכחות - אף אחת לא יכולה לרכוש בלבד!"

"יותר ממה ללמידה, למדתי כיצד ללמידה."

אחד מביטויי המובהקים של ה"כיצד" הוא בכתב הערות הסמינרונית, אותה נדרשת כל תלמידה לכתוב, בהדריכתה של המורה נחמה כshed]. עדותה של חייה מושקע מנויר מਆשת את תרומות התתמכחות: "למדתי לנתח סוגיה, לרדת לעומק, וכמובן ידוע רב. גם אם לא אצליח ברמה זו בעtid הקרוב (משמעותם שלא מדובר בחומר שנלמד בחט"ב/תיקון) - התמודדות עם העבודה קידמה אותי בצדדי ענק והעניקה לי יכולות אחרות לחלווני".

"היה שווה!"

המחליצה החמה זו סוגרת את מעגל החזון הערכי - פרקי, החרות על דגלה של התתמכחות. "אני רואה זאת כשליחות", אמרת הגב' ג'י'קובס, ראש התתמכחות. "אני רוצה שתהיינה מורות טובות לתנ"ר. מורות מקצועיות ומעמינות. מורות שאוהבות תנ"ר ותאהבנה את התנ"ר על תלמידותיה".

ומה החזון מנוקודת המבט של התלמידות?

ברכה קסם משולם: "במנזר הממלכתי, כמעט לא עושים בಗרות בתנ"ר. את התנ"ר מלמדות מורות לספרות, שמתיחסות לתנ"ר כל טקסט ספרותי. עצם המכשבה על בניית משלנו שיוצאות למד שם תנ"ר, יכולה להיות מהפיכה אדירה! בת ועוד אחת, עוד מורה ועוד - נצליח לשנות את תוכניות הלימודים, ונפיאץ את המעמינות הכי "חזקת" שרק אפשר!"

המראיניות מפליגות בשבח לימודי התתמכחות והuisocok בהוראת תנ"ר, כתרומה לניהול אורח חיים חסיד. "זו הדרך הישירה ביותר להתחבר לTORAH, בחיבור 'חודי', מסבירה הגב' מרום ג'י'קובס. יתרה מכך, "הוראת תנ"ר", כעדותה של הגב' חנה זורה, "מעבר להוראות מקצוע, היא מתקצע לחים. כי הרי רק נבואה שנצרכה לדורות נכתבה. לסיפוריו התנ"ר מסר אקטואלי גם לדור שלנו. בלימוד תנ"ר אנחנו מתחברים למקור, וממשיכות לעשות את אותם הדברים, מקום של חיבור פנימי".

מירי רבינוביץ מבטיחה: "פעם הבאה שתגידי לאמרית כתת"ת - כל הידע יושב לך בתוך הראש. כל תלמידים יגידו לך נטה רשי" - כל החת"ת שלך נראה אחרת..."

ברכה קסם משולם, מספרת על תרומה יומיומית: "אני גרה בראש העין, לא במסגרת קהילה מסודרת, ואני מוצאת את עצמי מתמודדת עם שאלות שונות של>IDIHOT במקום מגורי. אני לומדת שיעור מדהים בבוקר, ובערב מוצאת את עצמי חזרת על תכני, כי יש בו לבדוק תשובה לשאלת של שכנה מתענית!"

הגב' חנה פלדמן מספרת כיצד זה קורה: "פעמים רבות, שעורי התתמכחות נשאים אופי מעין סדנא. כאן יש לבנות את הלגיטימציה המלאה להעלות שאלות/תהיויות שלפעמים יושבות בבטן" כבר שנים. אין נוצר החיבור הזה, בין סיפורו התנ"ר לבין חיינו האישיים היומיומיים.

"ביסודי הקורים אני נהגת לעורך משוב, בו מספרות הבנות בפתחות ובכנות, מהן החוויות החזקות שהן זוכחות מהקרים. אחת התלמידות כתבה לי, כי באותה שנה התקימה מאימה ועברה מסכת התמודדות לא פשוטה בהתאקלמות עם המצב החדש. היא ספרה על סבתה, שאיננה שומרת תוכץ' לעת עתה, שהגיעה לשאות עם נסיכה. הסבta העלתה שאלות קיומיות בנושאי אמונה, והנכדה לא נותרה פעורת פה. בשטרפ ובביטחון החלה להרצות בפני הסבta הנפעמת את תמצית ההשכמה היהודית - חסידות!"

"את זה קיבלתי מהשיעורים בתתמכחות, חתמה התלמידה את מכתבה המרטיט. וזהי הצדקה לדרך שיעמה יוצאות הבנות לח"ם", חותמת הגב' חנה פלדמן את סיפורה, "התוקף להתמודד מול תהיות וספקות, ולהיות יכולות להן!"